

omnes fines terre adorabunt te. Nationes
 & longinquo ad te ueniunt. et munera
 deferentes adorabunt dominum in te. et tram
 tuam in sanctificatione habebunt; nomen
 magnu inuocabunt in te. Maledicti erunt
 qui contempserunt te. et condemnati erunt
 qui blasphemauerunt te: benedicti que erunt
 qui edificauerunt te. Tu autem letaberis
 in filiis tuis: quoniam omnes benedicent & con
 gregabunt ad dominum. Beati omnes qui
 diligunt te: et qui gaudent super pacem tuam.
 Anima mea benedic dominum: quoniam liberauit
 iherosolimam ciuitatem suam. acunctis tribulatio
 nibus eius dominus deus noster: Beatus eris si fue
 rit relique seminis mei ad uidentiam cla
 ritate iherosolimam. Porro iherosolimam ex saphyro et
 smaragdo edificabunt: et ex lapide precioso
 omnis circuitus murorum eius. Ex lapide
 candido et mundo omnes platee eius ster
 nentur: et puitos eius alleluia cantabit.
 Benedictus dominus qui exaltauit eam: ut sit
 regnum eius super eam in secula seculorum amen.
 Et consummati sunt sermones tobi.
 & postea quam illuminatus est uixit annis
 quadraginta duobus: et uidit filios nepotum
 suorum. Compleuit itaque annis centum duode
 cum: sepultus est honorifice in ninuue. In
 quaginta namque sex annorum octiduum lu
 men amisit: sexagenarius uero recepit. Re
 liquum uero uitae suae in gaudio fuit: & cum
 bono profectu timoris dei preterit in pace.
 In hora autem mortis suae uocauit ad se to
 biam filium suum. et septem iuuenes filios eius
 nepotes suos: dixitque eis. Prope erit in
 tentus in ninuue. Non enim excidet uer
 bum dei: et fratres nostri qui dispersi sunt a ter
 ra israel reuertentur ad eam. Omnis autem deser
 ta eius replebitur: et domus dei que in ea
 inuenta est iterum reedificabitur. ibique reuer
 tentur omnes timentes dominum: et relinquent

gentes ydola sua. et ueniunt in iherosolimam et in
 habitabunt eam: & gaudebunt in ea omnes
 reges terre. Adorantes regem israel. Audite
 ergo filii mei patrem uestrum. Seruite domino in ueri
 tate et inquitte ut faciatis quae sunt pla
 cita illi. et filius uestrum mandate ut faciant
 iusticias et elemosinas: ut sint memores
 dei et benedicant dominum in omni tempore.
 in ueritate & in tota uirtute sua. Nunc ergo
 filii audite me et nolite manere hic: sed
 quacumque die sepelietis matrem uestram
 circa me in uno sepulchro. ex eo dirigite
 gressus uestrum ut exeat hinc. Video enim
 quia iniquitas eius finem dabit egi. **xiii.**
Factum est autem post obitum tobi et uxoris
 eius. tobias abcessit et niniue cum uxore sua
 et filiis. et filiorum filijs. et reuersus est ad socer
 ros suos. inuenitque eos incolumes in senectu
 te bona. et curam eorum gessit: et ipse clausit
 oculos eorum. et omnem hereditatem domus
 raguel precepit. uero dicitur quanta generatio
 nem filios filiorum suorum: et completis annis
 nonaginta et nouem in amore domini cum
 gaudio. sepelierunt eum omnes cognatio eius.
 & omnis generatio eius. In bona uita. et in
 sancta conuersatione permansit: ita ut accep
 t' esset tam deo quam hominibus. et cum
 cunctis habitantibus terre. **Explicit liber**
Tobias. Incipit prefatio beati Iheronimi
 presbiteri in librum Iudith.
P vs hebreos libere
 iudith inter agriog
 pha legitur: cuius
 auctoritas ad ro
 boranda illa que in contentione ueniunt
 minus idonea iudicant. Ithaldeo tamen
 sermone conscriptus: inter historias com
 putatur: & quia hunc librum synodus nice
 na in numero scripturarum septuaginta legit
 computasse. acqueui postulationi uestrae

imo gratiori et positis occupationibus quibus uehementer artabar. huic unam lucubratiunculam dedi: magis sensum et sensu quam ex uerbo uerbum transferens. **Outoy** codicum uarietate uiciosissimam amputaui: sola ea que intelligentia integra in uerbis chaldeis inuenire potui. latinis expressi. Accipite iudith uiduam castitatis exemplum et triumphali laude propeit eam procony declarate. Hanc enim non solum feminis. sed et uiris imitabilem dedit: qui castitatis et remunerator uirtute talem tribuit. ut inuictum omnibus hominibus uinceret. et insuperabile superaret.

Explicit prologus. Incipit liber REAXAT. Iudith.

I

itaque rex medorum subiuuauerat multas gentes impio suo: et ipse edificauit ciuitatem potentissimam. quam appellauit igbathamis. Ex lapidibus quadratis et sectis fecit muros eius. in altitudine cubitorum septuaginta: et in latitudine cubitorum triginta. Turres uero eius posuit in altitudine cubitorum centum: per quadratum uero earum latius utrumque uicinarum pedum spatio tendebat. Posuit quoque portas eius in altitudine turrium: et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui. et in gloria quadrigarum suarum. **An**no ergo duodecimo regni sui nabuchodonosor rex assyriorum qui regnabat in nimue ciuitate magna. pugnauit contra arfaxat. et optinuit eum in campo magno qui appellatur ragau circa cusiaten. et ygrin. et iadasan in campo erioch regis elycoreum. Tunc exaltatum est regnum nabuchodonosor. et cor eius eleuatum est et misit ad omnes qui habitabant in cilicia. et

II

damaasco. et lybano. et ad gentes que sunt in carmelo et cedar. et inhabitantes galyleam. in campo magno esdrelon. et ad omnes qui erant in samaria. et trans flumen iordanem usque ad iherosolimam. et omnem terram iesse. quousque perueniat ad montes ethiopye. Ad hos omnes misit nuntios nabugodonosor rex assyriorum. Qui omnes uno animo contradixerunt: et remiserunt eos inuacuos. ac sine honore abiecerunt. **T**unc indignatus est nabuchodonosor rex ad omnem terram illam: et irauit per regnum et thronum suum. quod defenderet se de omnibus. Anno tercio decimo nabuchodonosor regis. uicesima et secunda die mensis primi. factum est uerbum in domo nabuchodonosor regis assyriorum. ut defenderet se. Vocauit quoque omnes maiores. omnesque duces bellatores suos. et habuit cum eis mysterium consilij sui: dixitque cogitationem suam in eis. ut omnem terram suam subiugaret impio. Quod dictum cum placuisset omnibus: uocauit nabuchodonosor rex holofernem principem militie sue. et dixit ei. Ingredere aduersum omne regnum occidentis. et contra eos precipue qui contempserunt impium meum. Non pareat oculis ulli regno: omnemque urbem munitam subiugabis mihi. **T**unc holofernus uocauit duces et magistratum uirtutis assyriorum. et dinumerauit uiros in expeditione sicut precepit ei rex. centum viginti milia peditum pugnatoy. et equites et sagittarios duodecim milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire. in multitudine innumerabilium camelorum cum his que exercitibus sufficerent copiose: bouum quoque armenta. gregesque ouium quorum non erat numerus. frumentum ex omni syria. in tantum suo parari constituit. Aurum uero et argentum de domo regis. assumpsit mul-

III

tum nimis. et perfectus est ipse et omnis exercitus. cum quadrigis. et equitibus. et sagittariis. qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste. **C**umque pertransisset fines assyriorum. uenit ad magnos montes angeli. qui sunt a sinistro calicie. ascenditque omnia castella eorum et optinuit omnem munitionem. Effregit autem ciuitatem opinatissimam melochi. predauitque omnes filios tharsis. et filios israhel qui erant contra faciem deserta. et ad austrum terre egleon. Et transiuit eufriatem et uenit in mesopotamiam. et fregit omnes ciuitates excelsas que erant ibi. a torrente mambre usque quo peruenit ad mare. et occupauit terminos eius a calicia usque ad fines iafeth. qui sunt ad austrum. abduxitque omnes filios madyan. ac perdidit omnem locupletationem eorum. omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. **E**t post hec descendit in campos damasci in diebus messis. et succendit omnia sata. omnesque arbores ac uineas fecit incidere. et cecidit tumor illi super omnes inhabitantes terram. **T**unc miserunt legatos suos uniuersarum urbium et puinciarum reges et principes. syrie scilicet ac mesopotamie. et syrie subal. et lybie. atque calicie. qui uenientes ad holofernem dixerunt. Desinat indignatio tua circa nos. **M**elius est enim ut uiuentes seruiamus nabuchodonosor regi magno. et subditissimi sumus tibi. quam morientes cum interitu nostro. ipsi seruitutis nostre damna patiamur. **O**mnis ciuitas nostra. omnisque possessio. omnes colles et montes et campi. armenta bouum. greges ouium captiuique. equorum camelorumque. et uniuersae facultates nostre. atque familie in conspectu tuo sunt. sint omnia sub lege tua. **H**os etiam et filij nostri serui tui sumus. **V**eni nobis pacificus dominus. et utere seruitutina nostra sicut placuerit tibi. **T**unc descen-

dit de montibus cum equitibus in uirtute magna. et optinuit omnem ciuitatem. et omnem inhabitantem terram. **D**e uniuersis autem urbibus. assumpsit sibi auxilios uiros fortes et electos ad bellum. **T**antique metropolitans illis incubuit. ut uniuersarum urbium habitatores. principes et honorati simul cum ipsis exirent in obuiam uenienti. excipientes eum cum coronis et laudibus. ducentes choros in cybis et tympanis. **N**ec ista tamen facientes. ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. **N**am et ciuitates eorum destruxit. et lucos eorum erudit. **P**recepit enim illi nabuchodonosor rex ut omnes deos terrarum exterminaret. uidelicet ut ipse solus diceret deus ab his nationibus. que potuissent holoferni potentia subugari. **P**ransiens autem syriam subal. et omnem appamiam omnemque mesopotamiam. uenit ad idumeos in terra gabaa. accepitque ciuitates eorum. et sedit ibi per triginta dies. **I**n quibus diebus. adunare precepit uniuersum exercitum uirtutis sue. **T**unc audientes hec filij israhel qui habitabant terram iuda. timuerunt ualde a facie eius. **T**remor etiam et horrore intusit sensus eorum. ne hoc faceret iherosolimam et templo domini. quod fecerat ceteris ciuitatibus. et templis earum. **E**t miserunt in omnem samariam percutum usque iericho. et preoccupauerunt omnes uertices montium. et muris circumdederunt uicos suos. et congregauerunt frumenta in preparatione pugne. **S**acerdos etiam eliabim scripsit ad uniuersos qui erant contra esdrelon. que est contra faciem campi magni iuxta dothaym. et uniuersis per quos transitus esse poterat. ut optinerent ascensum montium per quos uia esse poterat ad iherosolimam. ut illic custodirent. ubi angustum iter esse poterat inter montes. **E**t fecerunt filij

IIII

T.

istit. scdm quod constituerat eis sacerdos
 dñi eliachym. Et clamauit omnis pp̄ls
 ad dñm instantia magna. et humiliate
 runt animas suas in ieiunijs. ipsi et mu
 lieres illoꝝ et induerunt se sacerdotes ci
 licijs. & infantes p̄strauerunt contra faciē
 templi dñi. et altare dñi opuerunt cilicio.
 et clamauerunt ad dñm isrl̄ unanimiter.
 ne darentur in p̄dam infantes eoz. et
 uxores eoz in diuisione. et ciuitates eoz
 in exterminiu. et sc̄a eoz in pollutionibꝫ.
**Tunc eliachim sacerdos dñi magn⁹ circu
 uit omnē isrl̄. allocutusq; ē eos dicens.**
**Scitote qm̄ exaudivit dñs p̄ces ur̄as. si
 manentes p̄manseritis in ieiunijs et ora
 tionibꝫ in conspectu dñi. Memores estote
 moy si serui dñi. qui amalech confidentē
 in uirtute sua. & in p̄tencia sua. et in exer
 citu suo. et in clipeis suis. et in curribꝫ suis.
 & in equitibꝫ suis. non in ferro pugnando.
 s; p̄tibꝫ sc̄is orando deiecit. Sic erunt uni
 uersi hostes isrl̄. si p̄seueraueritis in hoc
 ope quid cepistis. Ad hanc ḡ exhortatio
 nem ei⁹ deprecantes dñm. p̄manebant in
 conspectu dñi. ita ut etiam hi qui holo
 causta offerebant dño. p̄cincti cilicys of
 ferrent sacrificia dño. et erat cinis sup
 capita eoz. et ex toto corde suo omnes
 orabant dñm. ut uisitaret pp̄lm̄ suum
 isrl̄. **Nunciatumq; ē holoferni p̄ncipi
 militie assyrioz. quod filij isrl̄ p̄parassent
 se ad resistendū. ac montū tanera con
 clussissent. et furore nimio exarsit uacim
 dia magna. uocauitq; om̄s p̄ncipes mo
 ab. et duces amon. et dixit eis. Dicite m̄
 quis sit pp̄ls iste qui montana obsidet.
 aut que & quales et quantę sint ciuita
 tes eoz. que etiam sit uirtus eoz. aut
 que sit multitudo eoz. uel qui rex mili
 tie illoꝝ. quare p̄ omnibꝫ qui habitant****

in oriente isti contempserunt et n̄ erent
 obuiā nobis. ut suscipere nos cum pace.
**Tunc achior dux omnium filioꝝ ammon
 respondens ait. Si digneris audire dñe
 mi. dicam ueritatē in conspectu tuo de
 pp̄lo isto qui in montanis habitat.
 & n̄ egredietur uerbu falsum ex ore meo.
 Popul⁹ iste ex p̄genie caldeozū est. Die
 p̄num in mesopotamia habitauit. qm̄
 noluerunt sequi dōs patrū suoz q̄ erant
 in terra chaldeoz. deserentes cerimo
 nias patrū suoz que in multitudine
 deoz erant. unū dñm celi coluerunt. q̄
 et p̄cepit eis ut exirent inde et habita
 rent in charram. Cumq; coopuisset om
 nem terrā famel descenderunt in egip
 tum. illicq; p̄ quadringentos annos sic
 multiplicati sunt. ut dinumerari eozū
 n̄ possit exercitus. **Cumq; grauasset
 eos rex egypti atq; in edificationibꝫ urbi
 um suaz in luto et latere subiugaret eos.
 clamauerunt ad dñm suum. et percussit
 totam terram egypti plagis uarijs. Cumq;
 percussisset eos a se egypti et cessaret plaga
 ab eis. et iterum uellent eos capere. et ad
 suum seruitiū reuocare. fugientibꝫ h̄c d̄s
 celi mare apuit. ita ut hinc inde aque
 quasi muri solidarentur. et isti pede sicco
 fundū maris p̄ambulando transirent.
 In quo loco dum innumerabilis exercit⁹
 egyptoz eos p̄sequeret. ita aquis coop
 tus est. ut n̄ remaneret uel unus qui fa
 ctum posteris nunciaret. **Egressis etiam
 mare rubrū. deserta synai montis occur
 rerunt. in quibꝫ nūquā homo habitare
 potuit. uel fili⁹ hominis requieuit. Illic
 fontes amari obdulcati sunt eis ad bibe
 dum. et p̄ annos quadraginta annonā
 de celo consequuti sunt. **Ubi cumq; inḡs
 si sunt sine arcu et sagitta. et absq; scuto********

et gladio d's eoz p eis pugnauit et uicit. & non fuit qui insultaret populo isti. nisi quando recessit a custodia dñi d'i sui. Quocienscūq; autē pter ipsum dñm suū atterū coluerunt. dati sunt in predā et in gladiū & in obprobriū. Quocienscūq; autē penituerunt recessisse a custodia d'i sui. dedit eis d's celi uirtutē resistendi. Deniq; ebananum regem et iebuseum. & ferezeum. et etheū. & eueum. & amorreum. et omnes potentes in ebron pstrauerunt. et terras eoz & ciuitates eoz ipsi possederunt. et usq; dñi n̄ peccassent in conspectu d'i sui. erant cum illis bona. **D**s enim illorū odit iniquitatē. Nam et ante hos annos cū recessisset a uia quā dederat illis d's ut ambularent in ea. exterminati sunt prelijs amulsi nationib; et plurimi eozū captiui abducti sunt in terram non suā. **N**up autē reuerſi ad dñm dñm suū ex dispſione qua dispſi fuerant adunati sunt. et ascenderunt montana hec omnia. et iterum possident iherlm̄ ubi sunt scā eoz. **N**unc ḡ m̄s dñe p̄quire si ē aliqua iniquitas eoz in conspectu d'i eoz. ascendam⁹ ad illos qm̄ tradent tradet illos d's eoz tibi. & subiugati erunt sub iugo potentis tui. Si autē n̄ est offensio populi hui⁹ coram deo suo non poterim⁹ resistere illis. qm̄ dñs d's illoz defendet illos. et erim⁹ in obprobrium uniuersę terre. **E**t factum ē cum cessasset loqui achior uerba hec. irati sunt om̄s magnates holofernis. & cogitabant interficere eum dicentes ad atteructū. **Q**uis iste ē qui filios isrl̄ possē dicat resistere regi nabuchodonosor & exercitib; eius. homines merces. et sine uirtute & sine peritia artis pugne. **V**t ḡ agnoscat achior qm̄ fallit. nos ascēdemus in montana. et cū capti fuerint

potentes eoz. tunc cum eis eam gladio tñs uerberabit. ut sciat omnis gens qm̄ nabuchodonosor d's terre ē. et pter ipsum alius non est. **F**actum ē autē cum cessasset loqui indignatus holofernis uehementē dixit ad achior. **Q**m̄ pphetasti nobis dicens quod gens isrl̄ defendatur a deo suo. ut ostendam t̄ quia non ē d's nisi nabuchodonosor. cum percusserimus eos om̄s sicut hominē unū. tunc et ipse cum illis assyrioz gladio uteribus et omnis isrl̄ tecum portione dispiciet. et p̄babit qm̄ nabuchodonosor dñs sit uniuersę terre. **T**uncq; gladius militis meę transiet p latera tua. et confixus cadet inter uulneratos isrl̄. & n̄ respirabis ultra. donec extermineris cum illis. **P**orro autē si p̄phetiam tuam ueram existimas. n̄ concidat uultus tuus. & pallor qui faciē tuam optinuit abscedat a te. si uerba mea hec putas impleri n̄ posse. **H**c autē noueris quia simul cum illis hec experieris. ecce ex hac hora pplō illoz sociaberis. ut dum dignas mei gladij penas exceperint. ipse simul uitio subiaceas. **T**unc holofernis precepit seruis suis ut comprehenderent achior et ducerent eum in betuliā. et traderent eum in manu filioz isrl̄. **E**t accipientes eum serui holofernis. p̄fecti sunt p campestria. **S**ed cum appropinquassent ad montana. exierunt cōtra eos fundibularij. **I**lli autē diuertentes a latere montis. ligauerunt achior ad arborem manub; et pedibus. et sic uinctum derestib; dimiserunt eum. et reuersi sunt ad dñm suum. **P**orro filij israel descendentes de betulia. uenerunt ad eum. **Q**uē soluentes duxerunt ad bechtuam. atq; in medio ppli illū statuentes. p̄cunctati sunt quid rerū esset. qd̄ illū uinctū assyry reliquissent. **I**n diebus

illis erant illic principes. ozias filius mi-
cha. de tribu simeon. et carmi. qui et go-
thonyel. In medio itaq; seniorū et in con-
spectu omnium. achior dixit omnia que lo-
cutus ipse fuerat ab holoferne interrogat.
et qualiter populus holofernus uoluisset. propter
hoc uerbum interficere eum. quemadmo-
dum ipse holofernus natus uiderit eum istra-
ditus hac de causa tradidi. ut dum uince-
ret filios israel. tunc etiam ipsum achior
diuersis iubeat supplicis interire. propter
hoc quod dixisset deus celi defensor eorum est.
Cumq; uniuersa achior exposuisset. om-
nis populus cecidit in faciem adorantes do-
minum. et communi lamentatione et
fletu. unanimes preces suas domino effunde-
runt dicentes. Domine deus celi et terre. intue-
re superbiam illorum. et respice ad mentem hu-
militatis. et faciem sanctorum tuorum attende.
et ostende quia non derelinquis presumen-
tes de te. et presumentes de se. et de sua
uirtute gloriantes humilias. finito ita-
q; fletu. et per totam diem ipsorum oratione
completa. consolati sunt achior dicentes.
Deus patrum nostrorum cuius tu uirtutem predi-
casti. ipse tibi hanc dabit uicissitudinem ut
eorum magis tu uirtutum uideas. Cum
uero dominus deus noster dederit seruis suis hanc li-
bertatem. sit et tecum deus in medio nostri sic
placuerit tibi. ita ut cum tuus omnibus
conueneris. Tunc ozias finito concilio sus-
cepit eum in domum suam. et fecit cenam
magnam. et uocatis omnibus presbiteris. si-
mul expleto ieiunio refecerunt. Postea
uero conuocatis omnes populus per totam noctem
intra ecclesiam orauerunt. petentes auxilium
a deo israel. Holofernus autem altera die precepit
exercitibus suis. ut ascenderent contra
berthuliam. Erant autem pedes bellatorum
centum uiginti milia. et equites uiginti duo

milia. preter preparationes uirorum illorum quos
occupauerat captiuitas. et abducti fuerant
de princijs et urbibus. uniuersa iuuentutis.
Omnes pariter parauerunt se ad pugnam.
contra filios israel. et uenerunt per crepidinem
montis usque ad apicem. qui respicit dothai.
a loco qui dicitur belma usque ad celmon. qui
est contra esorelon. filij autem israel ut uiderunt
multitudinem illorum prastrauerunt se super
terram. mittentes cinerem super capita sua. u-
nanimes orantes. ut deus israel misericordiam
suam ostenderet super populum suum. Et assu-
mentes arma sua bellica. sederunt per loca
que angusti itineris tamen dirigunt
inter montuosas. et erant custodientes ea
tota die et nocte. Porro holofernus diuina
curat per gyrum. repperit quod fons qui insue-
bat aque ductum illorum. a parte australi ex-
tra ciuitatem dirigeret. et in eadem precepit
aque ductum eorum. Erant tamen non longe a
muris fontes. ex quibus furtim uidebantur
haurire aquam. ad refectum landu potum quam
ad potandum. **S** filij ammon et moab
accesserunt ad holofernum dicentes. filij
israel non in lancea nec in sagitta confidunt.
sed montes defendunt illos. et mununt
illos colles in precipitio constituta. Ut ergo
sine congressione pugne possis superare eos.
pone custodes fontium ut non hauriant ex
eis et sine gladio interficias eos. uel certe
fatigati tradent ciuitatem suam. quam putant
in montibus positam superari non posse. Et pla-
cuerunt uerba hec coram holoferne. et
coram omnibus satellitibus eius. et constituit
per gyrum centenarios per singulos fontes.
Cumq; ista custodia per dies triginta fuis-
set expleta. defecerunt cisternae et collecti-
ones aquarum omnibus inhabitantibus be-
thuliam. ita ut non esset intra ciuitatem unde
saciantur uel una die. quoniam ad mensuram

dabat populis aqua cotidie. Tunc ad orationem congregati omnes uiri femineque iuuenes & paruuli simul omnes una uoce dixerunt. **Judicet** deus inter nos et te quoniam fecisti in nos mala nolens loqui pacifice cum assyris. et propter hoc uendidit nos deus in manibus eorum et ideo non est qui adiuuet. cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate uniuersos qui in ciuitate sunt. ut sponte nos tradamus omnes populi holoferni. **Uel** est enim ut captiui benedicamus dominum uiuentes. quam moriamur et sumus obprobrium omni carni. cum uideamus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. **Contestamur** hodie celum et terram. et dominum patrum nostrorum qui uisceratur nos secundum peccata nostra. ut iam tradatur ciuitatem in manu milicie holoferni. et sit finis nostrum breuis in ore gladii. qui longior efficitur in ariditate sitis. **Cum** hec dixissent. factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia magna omnibus. et per multas horas una uoce clamauerunt ad dominum dicentes. **Peccauimus** cum patribus nostris in uita egimus iniquitatem fecimus. Tu quia pater es miserere nostri. aut in tuo flagello uindica iniquitates nostras. & noli tradere confitentem te populo qui ignorat te. ut non dicant inter gentes ubi est deus eorum. **Et** cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent. exurgens ozyas infusus lacrimis dixit. **Quo** animo estote fratres. et hos quinque dies expectemus a domino misericordiam. forsitan enim indignationem suam abscidet et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non uenerit adiutorium. faciemus hec uerba que locuti estis. **Et** factum est cum audisset hec uerba uidit uidua que erat filia merari. filij idor. filij ioseph filij ozyas.

filij elai. filij iamnoz. filij gedeon. filij rasoun. filij achitob. filij melchic. filij enan. filij nathan. filij salathiel. filij symeon. filij ruben. et uir eius fuit manasses qui mortuus est in diebus messis ordeacie. **Istabat** enim super alligantes manipulos in campo. et uentus est super caput eius et mortuus est in bechulia ciuitate sua. et sepultus est illic cum patribus suis. **erat** autem uidit uidua eius uidua iam annis tribus et mensibus sex. et in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum in quo cum puellis suis clausa morabatur. et habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus. utique sue preter sabbata. et neomenias. et festa domus israel. **erat** autem eleganti aspectu nimis. cui uir suus reliquerat diuitias multas et familiam copiosam. ac possessiones armentum bouum. et gregibus ouium plenas. **Et** erat hec in omnibus famosissima. quoniam timebat dominum ualde. nec erat qui loqueretur de illa uerbum malum. **Hec** itaque cum audisset quoniam ozyas promississet quod transacto quinto die traderet ciuitatem. misit ad presbiteros ebabri et carmin. et uenerunt ad illam. et dixit illis. **Quod** est hoc uerbum in quo consentit ozyas ut tradat ciuitatem assyris. si infra quinque dies non uenerit uobis adiutorium. et qui estis uos. qui temptatis deum. **Non** est iste sermo qui misericordiam prouocet. sed potius qui iram excitet. et furor accendat. **Posuisti** uos tempus miserationis domini. et in arbitrium uestrum diem constituistis ei. **Sed** quia dominus patienter est in hoc ipso penitentem. et indulgentiam eius lacrimis postulemus. **Non** enim quasi homo deus sic comminabitur. neque sic filius hominis ad iracundiam inflamabitur. **Et** ideo humiliemus illi animas nostras. et in spiritu constituta humiliato. seruantes

illi dicam⁹ flentes dño. ut sedm uolunta-
tem suam sic faciat nobiscum misericordiam
suam. ut sicut conturbatū ē cor nr̄m
in supbia eoz ita etiā de nr̄a humilitate
glorietur. qm̄ n̄ secuta sum⁹ peccata patrū
nr̄orū qui dereliquerunt dñm suū. et ado-
rauerunt dōs alienos. p̄ scelere quo data
sunt ingladui et in rapinā. et in confusio-
nem inimicis suis. Jos autē alterū dñm
nescim⁹ preter ipsū. expectem⁹ humiles
consolationē eius. et exquiret sanguinē
nr̄m de afflictionib; inimicorū nr̄orum.
et humiliabit om̄s gentes quecumq; insur-
gunt contra nos. et faciet illas sine ho-
nore dñs d̄s nr̄s. Et nunc fr̄es. qm̄ uos qui
estis p̄bri in populo dī ex uobis pendet ani-
ma illoꝝ. ad eloquiū ur̄m corda illoꝝ eri-
gite. ut memores sint quia temptati sunt
patres nr̄i ut p̄barent si uere colerent
dñm suū. Memores esse debent quomodo
pater nr̄ abraham temptatus ē. et per
multas tribulationes p̄batus amicus
dī effectus ē. Sic ysaac. sic iacob. sic moy-
ses. et om̄s qui placuerunt deo p̄ multas
tribulationes transierunt fideles. Illi
autē qui temptationes non susceperunt
cum timore dñi et patientia sua. et imp-
pium murmuracionis sue contra dñm
ptulerunt. exterminati sunt ab extermi-
natore. et a serpentib; perierunt. Et nō
ḡ n̄ ulciscamur nos p̄ his que patimur.
sed reputantes peccatis nr̄is. hec ipsa mi-
nora ē supplicia. flagella dñi quasi ser-
ui qui corripimur ad em̄dationē n̄ ad
p̄dationē nr̄am euenisse credam⁹. Et
dixerunt illi ozias et presbiteri. Om̄ia
que locuta es uera sunt. et n̄ est in ser-
monib; tuis ulla reprehensio. Nunc ḡ o-
ra p̄ nobis. qm̄ mulier sc̄a es et times
dñm. Et dixit illis uideth. Sicut qd loqui

potui dī eē cognosceris. ita quod facere dis-
posui p̄bate si ex dō est. et orate ut firmū
faciat consiliū meū d̄s. Stabitis uos ad
portam nocte ista. et ego exeam cum abra-
mea. et orate ut sicut dixistis in dieb; q̄nq;
respiciat dñs ppl̄m suū isrl̄. Vos autē nolo
ut seruetimini actū meū. et usq; dum re-
nunciē uobis. nichil aliud fiat nisi oratio
p̄ me ad dñm dñm nr̄m. Et dixit ad eam
ozias p̄nceps iude. Vade in pace. dñs sit
tecum in ultione inimicorū nr̄orū. Et reuer-
tentes abierunt. Quib; abscedentib; uideth
ingressa ē oratorū suū. et induens se cali-
cio posuit cinerē sup caput suū. et p̄ster-
nens se dño clamauit ad dñm dicens. In-
t̄ d̄s patris mei symeon. qui dedisti illi gladi-
um in defensione alienigenarū. qui uola-
tores exaceret in conuinatione sua. et de-
nudauerunt femur uirginis in confusio-
nē. et dedisti mulieres illoꝝ in predā et filias
eoz incaptiuitatē. et omnē predam in diui-
sionē seruis tuis qui zelauerunt zelū tuū.
subueni queso te dñe d̄s m̄s michi iudice.
Tu enim fecisti priora. et illa post illa co-
gitasti. et hoc factū ē quod ipse uoluiti.
Om̄s enim uis tuis paratę sunt. et tua
iudicia in prudentia tua posuisti. Respice
castra assyriorū nunc. sicut tunc castra ui-
dere egyptioꝝ dignatus es. quando post
seruos tuos armati currebāt. confidentes
in quadrigis et in equitatu suo. et in mul-
titudine bellatoꝝ. sed aspexisti sup castra
eorū et tenebre fatigauerunt eos. tenuit
pedes eoz abyss̄. et aque opuerunt eos.
Sic fiant et isti dñe qui confidunt in mul-
titudine sua et in currib; suis. et in contis
& in sagittis suis & in lanceis gl̄antur. et
nesciūt qā tu ipse es d̄s nr̄ q̄ conteris bella ab
inicio & dñs nom̄ ē t̄. Erige brachiū tuū sic
ab inicio. & allide uirtū eoz in uirtute tua.
Cadat uirtus eorum in iracundia

tua qui pmittunt se uiolare scā tua. et pol
 luere tabernaculū nominis tui. et deicere
 gladio suo cornu altaris tui. Fac dñe ut
 gladio pprio eius supbia amputet. capiatur
 laqueo oculorū suorū in me. et percussus eum
 ex labijs caritatis meę. Da m̄ in animo con
 stantiā. ut contempnā illū. et uirtutem
 ut euertā illū. Er̄o enim memoriale no
 minis tui. cum man⁹ femine deiecerit eū.
 Non enim in multitudine ē uirtus tua dñe.
 neq; in equorū uirtib; uoluntas tua. nec su
 perbi ab inuicio placuerunt tibi. s; humili
 um et mansuetorū t̄ semp placuit dep̄
 catio. Os celorū creator aquarū & dñs tot⁹
 creature. exaudi me miseram dep̄cantiē.
 et de tua misericordia presumentē. Memento
 dñe testamenti tui. et dauerbū in ore meo.
 et in corde meo consiliū corrobora. ut dom⁹
 tua itua s̄cificatiōe p̄maneat. et om̄s gentes
 agnoscant quia tu es d̄s. et n̄ est alius pre
 ter te. Factum ē autē eū cessasset clamare
 ad dñm. surrexit de loco quo iacuerat p
 strata dño. uocauitq; abram suā. et descen
 dens in domū suā abstulit a se ciliciū. et
 exiit se uestimentū uidiuitatis sue. et
 lauit corp⁹ suū. et unxit se mirro optimo.
 et discriminauit crinē capitis sui. et im
 posuit mitrā sup caput suū. et induit
 se uestimentis iocunditatis sue. induit
 q; sandalia pedib; suis. assumpsitq; dex
 teraliola. et lilia. & ungues. et anulos. et
 omnib; ornamentis suis ornauit se. Cui
 etiā dñs contulit splendore qm̄ omnis
 ista compositio n̄ ex libidine sed ex uirtute
 pendebat. et ideo dñs hanc in illā pul
 chritudinē ampliauit. ut incomparabi
 li decore omnū oclis appareret. Imposuit
 itaq; ab̄re sue ascopam uini. et uas olei.
 et polentā. et lapates. et panes. et caseū.
 & p̄fecta ē. Cumq; uenisset ad portas ciui

tatis inuenerunt expectantē oziam et
 p̄bros ciuitatis. Qui cum uidissent eam.
 stupentes mirati sunt nimis pulchritu
 dinē eius. nichil tam̄ interrogantes eam
 dimiserunt transire dicentes. Os patrū
 nr̄orū det tibi grām. et omne consiliū tui
 cordis sua uirtute corroboret. et gl̄ietur
 sup te iherlm̄. et sit nom̄ tuum in nume
 ro scōrum et iustorū. Et dixerunt hi qui
 illic erant om̄s una uoce. fiat fiat. Judith
 ū orans dñm. transiit p̄ portas ipsa et
 abra ei. **F**actum ē autē cum descenderet
 montē circa ortū diei. occurrerunt ei ex
 ploratores assyriorū. et tenuerunt eam
 dicentes. Unde uenis. aut quo uadis.
 Que respondit. filia sum h̄ebreorū. ideo
 ego fugi a facie eorū. qm̄ futuri agnouit qd
 uentur uob in depredationē. p̄ eo quod con
 tempnentes uos noluerunt ultro tradere
 seip̄os. ut inuenirent misericordiam in conspe
 ctu ur̄o. Hac de causa cogitauit mecum dicens.
 Vadam ad facie p̄ncipis holofernis. ut indi
 cem illi secreta illoꝝ. et ostendā illi quo ad
 itū possit optinere eos. ita ut n̄ cadat in
 uir de exercitu eius. **E**t cum audissent
 uiri illi uerba ei⁹ considerabant facie eius.
 et erat in oclis eorū stupor qm̄ mirabant
 pulchritudinē eius nimis. Et dixerunt ad eā.
 Conseruasti animā tuā. eo quod tale repper
 isti consiliū. ut descenderes ad dñm nr̄m.
 Hoc autē scias. qm̄ cum steteris in cōspectu
 ei⁹ bene t̄ faciet. et eris gratissima in corde
 ei⁹. Dixeruntq; illam ad tabnactm̄ holo
 fernus. et nunciantes eā. Cumq; intrasset
 ante facie eius. statim captus ē in suis
 oculis holofernis. Dixeruntq; ad eū satel
 lites ei⁹. Quis contemnit pplm̄ hebreorū. q̄
 tam decorat mulieres habent. ut n̄ p̄ his
 merito pugnare contra eos debeamus.
Uidens itaq; holofernē uidith sedentem

.III.

.I.

.II.

III

T

in conopeo quod erat ex purpura et auro
 et smaragdo et lapidib; preciosis intertium.
 & cum in facie eius intendisset. adorauit
 eum prosternens se super terram et leuauerunt illam
 serui holofernis iubente domino suo. Tunc ho-
 lofernis dixit ei. Equo animo esto. et noli pa-
 uere in corde tuo. quoniam ego nunquam nocui
 uirum. qui uoluit seruire nabuchodonosor
 regi. Populus autem tuus suum contempsisset
 me non alleuasset lanceam meam super illum. Huc
 autem dic mihi qua ex causa recessisti ab illis.
 & placuit tibi ut uenisses ad nos. Et dixit
 iudith. Sume uerba ancille tue. quoniam si secu-
 tus fueris uerba ancille tue. perfecta rem
 faciet dominus tecum. Viuit enim nabucho-
 donosor rex terre. et uiuit uirtus eius que
 est in te. ad correptionem omnium animarum er-
 rantium. quoniam non solum homines seruiunt illi pro-
 te. sed et bestie agri obtemperant illi. Nunci-
 atur enim industria animi tui uniuersis
 gentibus. et iudicatum est omni seculo quoniam tu solus
 bonus et potens es in omni regno eius. et dis-
 ciplina tua omnibus proutis predicat. Hec
 hoc latet quod locutus est achior. nec illud ig-
 noratur quod ei uisuris euenire. Constat
 enim dominum nostrum sic peccatis offensum. ut
 mandauerit per prophetas suos ad populum.
 quod tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sci-
 unt se offendisse dominum suum filij israel. tremor
 tuus super ipsos est. insuper etiam famel inuasit
 eos. et ab ariditate aque iam inter mortuos
 computantur. Denique hoc ordinant ut inter-
 ficiant pecora sua et sanguinem eorum bibant.
 & secula domini sui que precepit dominus non contingi. in
 frumento uino et oleo hec cogitauerunt
 impendere. & uolunt consumere. que
 nec manibus debent contingere. Ergo quoniam
 hec faciunt. certum est quod in portione da-
 buntur. Quod ego ancilla tua agnosceus fugi
 ab illis. et misit me dominus hec ipsa nunciare

tibi. Ego enim ancilla tua dominum colo etiam
 nunc apud te. Et exiet ancilla tua et orabo
 dominum. et dicet mihi quando eis reddat peccatum
 suum. et ueniens nunciabo tibi. ita ut addu-
 cam te per mediam iherusalem. et habebis omnem
 populum israel. sicut oues quibus non est pastor.
 et non latrabit uel unus contra te. quoniam hec
 mihi dicta sunt per prudentiam dei. Et quoniam ua-
 tus est illis deus. hoc ipsa missa sum nunciare
 tibi. Placuerunt autem omnia uerba hec co-
 ram holoferne. et coram pueris eius. et mira-
 bantur ad sapientiam eius. et dicebant
 alter ad alterum. Non est talis mulier super
 terram. in aspectu in pulchritudine. et in
 sensu uerborum. Et dixit ad illam holofernis.
 Bene fecit deus qui misit te ante populum. ut
 des illum tu in manibus nostris. Et quoniam bona est
 promissio tua. si fecerit mihi hoc deus tuus erit
 et deus meus. et tu in domo nabuchodonosor
 magna eris. et nomen tuum nominabitur
 in uniuersa terra. Tunc uisit eam introire u-
 bi reposita erant thesauri eius. et uisit il-
 lic manere eam. et constituit quid daretur
 illi de conuiuio suo. Cui respondit iudith
 et dixit. Nunc non potero manducare ex
 his que mihi precipis tribui. ne ueniat super
 me offensio. Ex his autem que mihi deculi man-
 ducabo. Cui holofernis ait. Si defecerit
 tibi ista que tecum deculisti. quid faciemus
 tibi. Et dixit iudith. Viuit anima tua
 domine meus. quoniam non expendet omnia hec ancil-
 la tua. donec faciat deus in manu mea
 hec que cogitavi. Et indixerunt illam ser-
 ui eius in tabernaculum quo preceperat. Et pe-
 cuit dum introiret ut daret ei copia nocte
 et ante lucem egrediendi foras ad orationem.
 & deprecandi dominum. Et precepit cubicularis super-
 ut sicut placeret illi exiret et introiret ad
 orandum dominum suum per tardum. Et exibat nocti-
 bus in ualle betulie. et baptizabat se in

fontē aque. Et ut ascendebat orabat dñm
deum isrl. ut dirigeret uia eius ad liberatio-
ne ppli sui. et introiens munda manebat
in tabernaculo usq; dum acciperet escam suam
in uespum. **E**t factum ē quarto die holo-
fernis fecit etiam serius suus. et dixit ad
uagao cumuchiū. Vade et suade hebream il-
lam. ut sponte consentiat habitare mee.
sedum ē enim apud assyrios. si femina irri-
deat iurū agendo. ut unnumis transeat
ab eo. Tunc introiuit uagao ad iudith et
dixit. Non uereatur bona puella introire ad
dñm meū. ut honorificet ante faciem eius.
et manducet cum eo et bibat unū in io-
cunditate. Cui iudith respondit. Que ego
sum. ut contradicam dño meo. Omne qd
erit ante oculos eius bonū et optimū. faci-
am. Quicquid autē illi placuerit. hoc mē
erit optimū omnib; dieb; uite mee. **E**t
surrexit et ornauit se uestimentis suis. &
ingressa stetit ante faciem eius. Cor autē ho-
lofernis concussum ē. erat enim ardens
in concupiscentia ei. Et dixit ad eam holo-
fernis. Bibe nunc et accumbe in iocundi-
tate. qm grām inuenisti coram me. **E**dixit
iudith. Bibam dñe. qm magnificata
ē anima mea hodie. p omnib; dieb; meis.
& accepit et manducauit & bibit coram
ipso. ea que parauerat illi ancilla ei. Et io-
cundus factus ē holofernis ad illā. bibitq;
unū multū nimis quantū nūquā biberat
in uita sua. Ut autē sero factum ē festina-
uerunt serui illi ad hospicia sua. et conchy-
sit uagao ostia cubiculi et aby. **E**rat
autē omīs fatigati a uno. eratq; iudith
sola in cubiculo. Porro holofernis iacebat
in lecto. numma ebrietate sopitus. Dixitq;
iudith puellē suē. ut staret foras ante cu-
biculū et obseruaret. Stetitq; iudith an-
te lectum. orans cum iaculis et labioz

motum silentio dicens. Confirma me dñe
ds isrl. et respice in hac ora ad opa manuū
mearu. ut sicut pmisisti iherlm ciuitatē
tuā erigas. & hoc quod credens p te posse
fieri cogitau pficiam. Et cum hec dixisset
accessit ad columnā que erat ad caput lec-
tuli ei. et pugionē eius qui in ea ligatus
pendebat exsoluit. Cumq; euaginasset il-
lū. apphēdit comā captiui eius et ait.
Confirma me dñe ds in hac hora. & percus-
sit bis in ceruicē eius et abscidit caput ei.
et abstulit conopeū eius a columnis. et
euoluit corpus ei truncū. **E**t post pul-
illum exiuit et tradidit caput holoferni
ancillę suę. et iussit ut mitteret illud in
peram suā. Et exierunt duę sedm consue-
tudinē suam quasi ad orationē. & transie-
runt castra. et girantes uallem uenerunt
ad portam ciuitatis. Et dixit iudith a lon-
ge custodib; murorū. Aprte portas. qm
nobiscum ē ds qui fecit uirtutē in isrl. Et
factum ē cum audissent uiri uocē ei. uo-
cauerunt p bros ciuitatis. & concurrerūt
ad eam omīs a minimo usq; ad maximū.
qm spauerunt eam iam n̄ eē uenturā.
& accedentes luminaria. congrauerūt
circa eam uniuersi. **I**lla autē ascendens
in eminentiori loco. iussit fieri silentiū.
Cumq; omīs tacuisset. dixit iudith. Lau-
date dñm dñm nr̄m qui n̄ deseruit spe-
rantes in se. & in me ancilla sua adimple-
uit misericordiam suā quā pmisit domuy
isrl. et interfecit in manu mea hostē ppli
sui in hac nocte. & pferens de pera caput
holofernis. ostendit illis dicens. Ecce caput
holofernis principis militię assyrioz. et
ecce conopeum illi in quo recumbebat in
ebrietate sua. ubi et pmanū femine percus-
sit illū dñs ds nr̄. **V**ixit autē ipse dñs.
qm custodiuit me angls eius. et hinc euntes

.I.

.II.

.III.

et ibi commorantē. & inde huc reuertentē.
& n̄ pmisit me dñs ancillam suā coinqui-
nari. sed sine pollutione peccati reuocauit
me uobis. gaudentē in uictoria sua. in eua-
sione mea. in liberatione ur̄a. Confitemini
illi omnes qm̄ boni. qm̄ in sc̄l̄n̄ miseric̄dia ei.
Vniuersi autē adorantes dñm. dixerunt
ad eam. Benedixit te dñs in uirtute sua.
quia p̄ te ad nichilū redegit inimicos nr̄os.

Porro orias princeps ppl̄i isrl̄ dixit ad eā.
Benedicta es tu filia a dño dō excelsō. p̄ omnib⁹
mulierib⁹ sup̄ terrā. Benedictus dñs qui
creauit celū et terrā. qui te dixit in uul-
nera capitis principis inimicōy nr̄oy.
quia hodie nom̄ tuū ita magnificauit.
ut n̄ recedat laus tua de ore hominū qui
mentores fuerunt uirtutis dñi in eternū.
p̄ quib⁹ n̄ pepcisti anime tue p̄pter angu-
stias et tribulationē generis tui. s̄ subue-
nisti ruine ante conspectū di nr̄i. Et dixit
omnis ppl̄s. fiat fiat. **P**orro achior uocat
uentū. & dixit ei uidith. Ds̄ isrl̄ cui tu testi-
moniū dedisti. quod ulciscat̄ de inimicis
suis. ip̄se caput omnū increduloy in sci-
dit in hac nocte in manu mea. **V**t p̄bes
quia ita ē. ecce caput holofernis qui cō-
temptu sup̄bie sue dñm isrl̄ contempsit.
et tibi interitum minabatur. dicens. Cum
captus fuerit ppl̄s isrl̄. gladio p̄forare p̄cipiā
latera tua. Videns autē achior caput holofer-
nis. angustiat⁹ p̄ pauore cecidit in faciē
suā sup̄ terram. & estuauit anima eius.
Postea ū. quā resumpto spū recreatus ē. p̄ci-
dit ad pedes ei et adorauit eam et dixit.
Benedicta tu dō tuo in omni tabernaclo
iacob. qm̄ in omni gente que audierit no-
men tuū magnificabit̄ ds̄ isrl̄ sup̄ te. **D**i-
xit autē uidith ad omnē ppl̄m. Audite
me fr̄es. Suspendite caput hoc sup̄ mu-
ros nr̄os. et erit cum exierit sol accipi-

at unusquisq; arma sua. & exiit cum ip̄ctu.
n̄ ut descendatis deorsum. sed quasi impe-
tum facientes. Tunc exploratores necessē
erit ut fugiant ad p̄ncipē suū excitandum
ad pugnā. Cumq; duces eoy cucurrerunt ad
tabernaculū holofernis et inuenerunt eū
truncū in suo sanguine uoluntatū. decideret
sup̄ eos timor. Cumq; cognoueritis fugere
illos. ite post illos securi. qm̄ dñs conteret
eos sub pedib⁹ ur̄is. Tunc achior uidens
uirtutē q̄ fecit ds̄ israel. relicto genitalitatis
ritu credidit dō & circumcidit carnē pre-
putij sui. et appositus ē ad ppl̄m isrl̄ &
omnis successio ei usq; in hodiernū diem.

Mox autē ut ortus ē dies suspendierunt sup̄
muros caput holofernis. acceptq; unus-
quisq; uir arma sua. et egressi sunt cum
grandi strepitu et ululatu. Quod uidentes
exploratores. ad tabernaculū cucurrerunt.
Porro hi qui in tabernaculo erāt uenientes
et ante ingressum cubiculi p̄strepentes. ex-
citandi gr̄a inquietudinē arte moliebant̄.
ut n̄ ab excitantib⁹. s̄ a sonantib⁹. holofer-
nis euigilaret. Nullus enim audebat cu-
biculū uirtutis assyrioy pulsando aut
intrando aperire. Sed cum uenissent du-
ces eius & tribuni. et uniuersi maiores ex-
ercitus assyrioy. dixerunt cubicularijs.
Intrate et excitare illū. qm̄ egressi mures
de caueris suis ausi sunt. puocare nos ad
p̄lium. Tunc ingress⁹ uagao cubiculum
ei stetit ante cortinam et plausum fecit
manib⁹ suis. suspicabat enim illū cum iu-
dith dormire. Sed cum nullū motū iaceti-
tis sensu aurū caperet. accessit. primans
ad cortinā. et eleuans eā. uidensq; cadauer
absq; capite holofernis in suo sanguine
tabefactū iacere sup̄ terram. exclamauit
uocē magna cum fletu. et scidit uestimēta
sua. Et ingressus tabernaculū uidith. n̄

inuenit eam. et exiit foras ad populū
 et dixit. Una mulier hebreā fecit confu-
 sionē in domo regis nabuchodonosor. Ec-
 ce enim holofernus iacet in terra. et caput
 ipsius n̄ est in illo. Quod cum audissent
 principes iuratus assyriorū sederunt om̄s
 uestimenta sua. & intolerabilis timor et
 tremor cecidit sup̄ eos. et turbati sunt ani-
 mi eorū ualde. et factus ē clamor incom-
 parabilis in media castra eorum. Cumq;
 omnis exercitus decollatū holofernem
 audisset. fugit mens et consiliū ab eis.
 & solo tremore et metu agitati fugē p̄-
 siduum sumunt. ita ut nullus loqueretur
 cum pximo suo. s; inclinato capite re-
 lictis omnib; eua sere hebreos. quos arma-
 tos uenire sup̄ se audierant. fugientes per
 uias camporū et semitas collū. Videntes
 itaq; filij isrl̄ fugientes illos. descenderūt
 dangentes tubis et ululantes p̄t̄
 illos. & qm̄ assyry n̄ adunati in fugam
 ibant p̄cipites. filij autē isrl̄ uno agmi-
 ne p̄sequentes. uehementes om̄s quos
 inuenire potuissent. Misitq; ozias num-
 cios pomnes ciuitates et regiones israhel.
 Omnis itaq; regio. omnisq; urbs electā
 uuentatē misit armatam post eos. et
 p̄sequuta sunt eos in ore glady quousq;
 puenirent ad extremitatē finū sua-
 rum. Reliqui autē qui erant in betulia
 ingressi sunt castra assyriorū. et predam
 quā fugientes assyry reliquerant ab-
 stulerunt. et onustati sunt ualde. Hi
 ū qui uictores reuersi sunt ad betulā
 omnia queq; erant illorū abstulerunt
 secum. ita ut n̄ esset numerus in pe-
 corib; in uumentis. et uniuersis mobili-
 bus eorū. ut a minimo usq; ad magnū
 om̄s diuites fierent de p̄dationib; eorū.
 Joachun autē sumus pontifex de ihe-

rusalem uenit in betulā cum uniuersis
 p̄b̄ris suis. ut uideret iudith. Quę cum
 exisset ad illū. benedixerunt illam omnes
 una uoce dicentes. Tu glā iherlm̄. tu leticia
 isrl̄. tu honorificentia populi n̄ri quia fe-
 cisti uiriliter. et confortatū ē cor tuū. eo qđ
 castitatem amaueris. et post uirū tuum
 alterum nescieris. Ideo et manus domini
 confortauit te. et ideo eris benedicta in
 eternum. Et dixit omnis p̄p̄s; fiat fiat.
 P̄ dies autē triginta. uix collecta sunt spo-
 lia assyriorū a populo isrl̄. Porro autem
 uniuersa que holofernus peculiaria fuisse
 p̄bata sunt dederunt iudith. in auro &
 argento. in uestib; & gemmis. & omni sup-
 pellectili. & tradita sunt illi omnia a po-
 pulo. Et omnes populi gaudebant cū mu-
 liberib; et uirginib; et iuuenib;. in organis
 & cytharis. Tunc cantauit canticū hoc
 dño iudith dicens. Incipite dño in tympa-
 nis. cantate deo in cimbalis. modulamini
 illi psalmum nouū. exultate et inuocate
 nomen eius. Dñs conterens bella. dñs
 nom̄ est illi. qui posuit castra sua in medio
 populi sui. ut eriperet nos de manu om-
 niū uunicorū n̄rorū. Venit assur ex mō-
 tab; ab aquilone in multitudine fortitu-
 dinis sue. cuius multitudo obturauit tor-
 rentes. et equi eorū cooperuerunt ualles.
 Dixit se incensurum fines meos. et iuue-
 nes meos occisurū i gladio. infantes meos
 dare in predam. et uirgines in captiuitatē.
 Dñs autē om̄p̄e nocuit eum. & tradidit
 eum in manū femine. et confudit eum.
 Non enim cecidit potens eorū a iuuenib;. nec
 celi gigantes imposuerunt se illi. sed
 iudith filia merari in specie faciei sue dis-
 soluit eum. Exiit enim se uestimento
 uiduitatis. & induit se uestimento le-

tici in exultatione filiorum israel. Vixit faciem suam unguento. colligavit circumdolos suos mitra. ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius. pulchritudo eius captiuam fecit animam eius. Amputavit pugione ceruicem eius. horruerunt prope constantiam eius. & medi audaciam eius. Tunc ululauerunt castra assyriorum. quando apparuerunt humiles mei arescentes in sita. filij puellarum compunxerunt eos. et sicut pueros fugientes occiderunt eos. perierunt in prelio a facie domini mei. Ymnium cantem domino ymnium nouum cantem in domino nostro. Adonay domine deus magnus es tu. et preclarus in uirtute. & quem superare nemo potest. Tibi seruiat omnis creatura tua. quia dixisti et facta sunt. misisti spiritum tuum et creata sunt. et non est qui resistat uoci tue. Montes a fundamentis mouebuntur cum aquis. petre sicut cera liquecent ante faciem tuam. Qui autem timeat te. magni erunt apud te premia. Ve genti insurgenti super genus meum. dominus enim omnipotens iudicabit in eis. in die iudicij uisitabit illos. Dabit enim ignem et uermem in carnes eorum. ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Et factum est post hec. omnis populus post uictoriam uenit in iherosolimam adorare dominum. et mox ut purificati sunt optulerunt omnes holocausta et uota. et premissiones suas. porro iudith uniuersa uasa bellica holofernis que dedit illi populus. & conopeum quod ipsa sustulerat dedit in consecrationem domino. Erat autem populus iocundus secundum faciem sanctorum. et per tres menses gaudium huius uictorie celebratum est cum iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in suam. et iudith magnificata est in bethulia. et preclarior erat uniuersae terre israel. Erat etiam uirtuti castita

tis adiuncta. ita ut non cognosceret uirum omnibus diebus uite sue. ex quo defunctus est manasses uir eius. Erat autem festis diebus. procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo uiri sui annos centum quinquaginta. et dimisit abra suam liberam. Et defuncta est ac sepulta cum uiro suo in bethulia. luxitque illam omnis populus diebus septem. In omni autem spacio uite sue non fuit quod perturbaret israel. et post mortem eius annis multis. Dies autem uictorie huius festiuitatis ab hebreis in numero dierum sanctorum accipitur. et colitur a iudeis ex illo tempore usque in presentem diem.

Explicit liber iudith. Incipit prologus sancti Iheronimi presbiteri in librum Hesther.

**IBRUM
HESTER**

uarius translatoribus

constat esse uiciatum. que ego de archiuus hebreorum reuelans. uerbum ex uerbo expressius transtuli. Quem librum editio uulgata laetitia hinc inde uerborum sumibus trahit. addens ea que ex tempore dici poterant et audiri. sicut solitum est scolariis disciplinis. sumpto themate excogitare quibus uerbis uti potuit qui iniuriam passus est. uel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o paula et custochium. quoniam et bibliothecas hebreorum studuistis intrare. & interpretum certamina combastis. tenentes hesther hebraicum librum. per singula uerba nostram translationem aspiciete. ut possitis agnoscere me nichil etiam augmentasse addendo. sed fidei testimonio simpliciter sicut in hebreo habet. historia hebraicam latine lingue tradidisse. Nec affectam laudes hominum. nec uituperationes ex paucis mus. Deo enim placere curantes. mi